

ارائه یک دوره برنامه آموزش ترکیبی و بررسی اثرات روان شناختی آن بر دانشجویان

نویسندگان:

لیلی مصلی نژاد*^۱، احمد علی پور^۲، بهمن زندی^۳، حسین زارع^۲، سید محمد شبیری^۴

- ۱- بخش پرستاری، دانشکده پرستاری و پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جهرم، جهرم، ایران
- ۲- بخش روانشناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران
- ۳- بخش علوم تربیتی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران
- ۴- بخش آموزش بهداشت محیط، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

فصلنامه دانشگاه علوم پزشکی جهرم، دوره هشتم، شماره یک، بهار ۸۹

چکیده:

مقدمه: یادگیری ترکیبی از شیوه های نوین آموزشی است که انواع مختلفی از روش ها و رویکردهای آموزشی را با هدف ارتقای تجربیات یادگیری دانشجویان با یکدیگر تلفیق می نماید. در مطالعه حاضر به بررسی تاثیر آموزش ترکیبی بر ابعاد شخصیتی دانشجو پرداخته شده است.

روش کار:

این مطالعه یک تحقیق نیمه تجربی بر روی ۴۱ نفر از دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی جهرم که واحد درسی بیماری های روانی را در ترم اول سال ۸۸-۱۳۸۷ اخذ کرده، می باشد. پس از تقسیم بندی تصادفی دانشجویان در دو گروه، تحت آموزش سنتی و یا ترکیبی قرار گرفتند. ابزار گردآوری داده ها شامل آزمون سنجش اسناد علی، فرم کوتاه آزمون شخصیت نئو (طرح پنج عاملی سنجش شخصیت) و نمره نهایی دانشجو بوده است. آزمون های مورد استفاده شامل آزمون تی زوجی و مستقل، مربع کای و آنالیز واریانس بوده است.

یافته ها:

در بررسی تعامل بین نوع آموزش و سبک اسناد دانشجو از طریق آزمون آنالیز واریانس مشخص شد، ارتباط مثبتی بین نوع آموزش و سبک اسناد در مقوله شکست درونی - بیرونی وجود دارد ($P = 0/04$). تعامل نوع آموزش، نمره نهایی دانشجویان و آزمون پنج عاملی شخصیت نیز نتایج نشان داد که ارتباط مثبت معنی دار بین آموزش و مولفه های باز و گشاده بودن ($P = 0/03$)، و وجدانی بودن ($P = 0/04$) وجود دارد.

بحث و نتیجه گیری:

نظر به تاثیرات مثبت این روش آموزشی بر ابعاد شخصیتی دانشجویان استفاده از این متدها به خصوص بهره گیری از آموزش های الکترونیک در آموزش علوم پزشکی توصیه می شود.

واژگان کلیدی:

یادگیری ترکیبی، سبک اسناد، ابعاد شخصیتی، پیشرفت تحصیلی دانشجو، یادگیری مبتنی بر کامپیوتر

مقدمه:

از آنجا که تفکر انتقادی این کار را برای فرد ممکن می سازد تا حقیقت را در میان به هم ریختگی حوادث و اطلاعاتی جستجو کند که همه روزه وی، را احاطه می کند و به هدفش که رسیدن به کامل ترین درک ممکن است، دست یابد [۳]. اگر چه علاقه به توسعه توانایی های تفکر انتقادی در محافل آموزشی پدیده ای جدید نیست و منشاء چنین علاقه ای به

یکی از ویژگی های اساسی انسان آگاهی از رفتار خود و برخورداری از نیروی تفکر است. به عبارت دیگر انسان می تواند از رفتار خود آگاه باشد و در برخورد با مسائل و امور متفاوت از نیروی تفکر خود استفاده کند [۱]. اگر چه علاقه به توسعه توانایی های تفکر انتقادی در محافل آموزشی پدیده ای جدید نیست و منشاء چنین علاقه ای به مکتب افلاطون برمی گردد.

* نویسنده مسئول، آدرس: جهرم، خیابان مطهری، دانشکده علوم پزشکی جهرم

تلفن تماس: ۳۳۳۱۵۰۲۳ - ۰۷۹۱ فکس: ۳۳۴۱۵۰۹ - ۰۷۹۱ پست الکترونیک: mossla_1@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۳۸۷/۵/۳۱ تاریخ اصلاح: ۱۳۸۸/۶/۲ تاریخ پذیرش: ۱۳۸۸/۳/۱۲

شده است به گونه ای که بعضی از تحقیقات نقش آموزش ترکیبی را نسبت به آموزش سنتی (چهره به چهره) و یادگیری الکترونیک در یادگیری دانشجو موثرتر می دانند والیتان (Valitan) [۷]، هویک و همکاران (Hoic, et al) [۸].

بعضی محققین معتقدند که استفاده از آن میتواند شکاف موجود بین مطالب نثوری و عملی را کاهش دهد [۹].

و بعضی بر نقش یادگیری الکترونیک به عنوان حامی یادگیری سنتی و تحکیم یادگیری دانشجو تاکید می ورزند [۱۰].

سانگ و همکاران نیز (Sung, et al) در تحقیقی که با هدف آموزش دارو در مقوله های ارتقای دانش، خود کارایی و کاربرد عملی آن در مهارت های بالینی انجام دادند نتایج نشان داد که دانش و آگاهی پرستاران افزایش چشمگیری داشت، در حالی که این مسئله بر روی خودکارایی و کاربرد مهارت اختلاف معنی داری نداشت [۱۱].

مدلهای مختلفی در طراحی و اجرای آموزش ترکیبی مورد استفاده قرار می گیرد که مدل والیتان (Valitan) در سه نوع مختلف شامل مدل الف: بر اساس این مدل که در مهارت های در حد تسلط مورد استفاده قرار می گیرد عواملی چون یادگیری های کلیدی- یادگیری آنلاین- یادگیری از طریق تعاملات انسانی و یادگیری از طریق منابع مدنظر قرار می گیرد.

مدل دوم: این مدل شامل لایه های مختلفی از یادگیری و استفاده از منابع متعدد جهت رسیدن به اهداف مورد نظر است. که آموزش از سطح کلاس درس و آموزش چهره به چهره شروع شده و سپس آموزش های نوین شامل الکترونیک و منابع دیگر را در بر می گیرد.

مدل سوم: این مدل که به نام مدل کانال یادگیرنده نامیده می شود، از یادگیری الکترونیک شروع و سپس با ارائه یادگیری مبتنی بر مطالعه موردی و حل مساله ادامه یافته و سپس ارائه کارگاههای عملی باعث تثبیت یافته ها و ارتقا مهارت افراد می گردد [۷].

الوارز (Alvarez) پنج مدل یادگیری تلفیقی را که به شکل کاربردی می تواند مورد استفاده قرار گیرد معرفی کرده است [۱۲].

فالکونر و لیتل (Falconer, Little) نیز در ماتریکس ترسیم شده از

مکتب افلاطون برمی گردد تفکر انتقادی این کار را برای فرد ممکن می سازد تا حقیقت را در میان به هم ریختگی حوادث و اطلاعاتی جستجو کند [۴].

واقعیت این است که در عصر کنونی کتاب های درسی قبل از چاپ شدن کهنه می شوند و بیشتر مشاغل، سریعاً تغییر می کنند، پس وقت آن رسیده است که تعلیم و تربیت نیز شرایطی دیگر پیدا کند و به پرورش تفکر انتقادی در افراد به منزله یکی از هدفهای اصلی تعلیم و تربیت بیش تر توجه شود [۵].

استفاده از شیوه های نوین تدریس و آموزش و من جمله آموزش های الکترونیکی از جمله روش هایی است که در بسیاری از کشورهای توسعه یافته و تحت توسعه شروع شده و با توجه به تاثیرات مهم این نوع آموزش بر یادگیری عمیق مطالب آموزشی به صورت وسیع در آموزش علوم مورد استفاده قرار میگیرد.

نظر به اینکه بسیاری از واحدهای علوم پزشکی موازی با سایر واحدهای تنوریک در بخش های بالینی صورت میگیرد امکان استفاده از آموزش الکترونیک به شکل خالص وجود ندارد و شیوه های آموزش سنتی و تدریس معلم محور نیز با ایجاد یادگیری سطحی و زودگذر سالها است که مورد بازبینی قرار گرفته و پارادایم جدید آموزشی با ویژگی های منحصر به فرد در حال جایگزینی است. بدیهی است که در نظر گرفتن مزایای شیوه های سنتی آموزش، و به کار بردن این شیوه در کنار سایر روش های نوین ضمن تکمیل معایب روش، امکان تحقق یادگیری عمیق و فعال را فراهم خواهد نمود.

استفاده از متد تلفیقی در آموزش علوم پزشکی با بهره گیری از تکنیک های نوین آموزشی، زمینه پرورش تفکر انتقادی را در دانشجویان فراهم و امکان تعمیق یادگیری را فراهم خواهد نمود.

بررسی های موسسات تحقیقاتی و دانشگاه هایی چون دانشگاه استنفورد و دانشگاه تنسی درباره بعضی از سازو کارهای یادگیری ترکیبی اطلاعات مناسبی را در اختیار ما قرار می دهند. این تحقیقات اعلام می کنند که یادگیری ترکیبی بر شیوه های آموزش سنتی ارجحیت دارد، همچنین به ما اطمینان می دهد که یادگیری ترکیبی نه تنها توانایی انتقال کارآمدتر مواد یادگیری را دارد، بلکه یک روش اثربخش تر آموزشی نیز است [۶].

تحقیقات متعددی در ارتباط با تاثیرات یادگیری ترکیبی انجام

مدل (۱):	مدل (۲):	مدل (۳):	مدل (۴):	مدل (۵):
خودآموز یادگیری الکترونیکی در تلفیق با سایر روش های آموزشی و استفاده از روش های دیگر آموزش	راهنمایی مدرس در ارائه آموزش تلفیقی همراه با استفاده از متد های خودآموز یادگیری الکترونیک	یادگیری الکترونیکی زنده همراه با خودآموز یادگیری الکترونیک	یادگیری از طریق بازآموزی شغلی تحت وب از طریق خودآموزی:	خودآموزی یادگیری الکترونیک همراه با استفاده از شبیه سازی های کامپیوتری

و با توجه به مدل‌های مختلف آموزش تلفیقی، از یادگیری الکترونیک به صورت غیر همزمان در کنار روش های آموزش سنتی استفاده شده است. در طراحی این تحقیق از آموزش های چهره به چهره جهت ارائه اصول و مطالب پایه استفاده شده و سپس با استفاده از آموزش های الکترونیک غیر مستقیم (asynchrone) نظیر خودآموز یادگیری الکترونیک از طریق معرفی کتابخانه های دیجیتال و منابع علمی، ارائه مقالات علمی از جدیدترین منابع معرفی شده توسط دانشجو، ارتباط استاد با دانشجو از طریق ایمیل، استفاده از سی دی و فیلم های آموزشی دنبال گردید. در ارائه مطالب آموزشی از شیوه های آموزش فعال چون (آموزش مبتنی بر مسئله، ایفای نقش، بحث گروهی و ارائه پروژه) استفاده و از الگوها و استراتژی های مختلف چند گانه در آموزش و ارزشیابی بهره گرفته شد. در گروه دیگر از شیوه های معمول معلم محور و آموزش چهره به چهره استفاده گردید. همچنین در طراحی آموزشی تحقیق شیوه های استاندارد طراحی آموزشی در مراحل مختلف اجرا تا ارزشیابی مورد توجه قرار گرفت [۱۵-۱۴] و گامهای هشتم تا دوازدهم در طراحی و پیاده سازی آموزش ترکیبی مدنظر قرار گرفته است که این مراحل شامل: اطمینان از آمادگی یادگیرنده (توجیه نوع آموزش)، ارائه مطالب (استفاده از شیوه های فعال و دانشجو محور و دنبال نمودن آموزش از طریق یادگیری الکترونیک)، نمایش طرز کار (نحوه جستجوی منابع و سیستم کتابخانه های دیجیتال با ارائه رمز عبور)، تمرین، ارزیابی (سنجش از طریق شیوه های متعدد چون ارزیابی تکوینی، ارزیابی نهایی، کنفرانس های فردی و گروهی، ارزیابی از تحقیق، و پروژه)، ارائه پشتیبانی (دسترسی به سیستم آنلاین و خدمات تخصصی جهت استفاده از کتابخانه های دیجیتال)، مربی گری (نظارت بر یادگیری دانشجو و حفظ ارتباط با دانشجو از طریق ایمیل) و همکاری در امر یادگیری فراگیر بوده است [۱۶].

این تحقیق یک مطالعه نیمه تجربی به روش دو گروهی است که در آن از ۴۱ نفر از دانشجویان که واحد بیماری های روانی را در ترم اول ۸۷-۸۸ در دانشگاه علوم پزشکی جهرم اتخاذ کرد ه بودند استفاده گردید. دانشجویان به صورت تصادفی به دو بخش تقسیم شده و سپس با دو روش سنتی و ترکیبی مورد بخش تقسیم شده و سپس با دو روش سنتی و ترکیبی مورد آموزش قرار گرفتند.

در تدوین برنامه آموزشی تلفیقی مبتنی بر تفکر انتقادی از روش های مختلف آموزش چهره به چهره در تعامل با یادگیری الکترونیک غیرهمزمان و تکنیک های جدید تدریس به صورت در هم تنیده با توجه به محتوای آموزشی استفاده شده و سپس پاره ای از فاکتورهای روان شناختی افراد چون شیوه اسناد علی و مؤلفه های شخصیتی مورد بررسی قرار گرفته است. ابزار گردآوری داده ها را آزمون سنجش اسناد این پرسشنامه اسناد علی افراد

مدل یادگیری ترکیبی به ابعاد مختلفی چون فاصله، فعالیت، زمان و ابزار را مدنظر قرار داده که محوریت آموزش از معلم به سمت دانشجو در حال حرکت است [۱۳].

در علوم پزشکی با توجه به تلفیق دروس تئوری و عملی و ضرورت توجه به تغییر نگرش و رفتار و لزوم توجه به ارتقا مهارت و بهبود یادگیری دانشجو محوری و فعال، تلفیقی از فرضیات مذکور به همراه تکنیک ها و متدهای ترکیبی مورد استفاده قرار می گیرد. این نکته نیز باید مدنظر قرار گیرد که با توجه به محدودیت بستر های آموزش الکترونیکی به نظر می رسد ارائه کلاس های زنده در بسیاری موارد مشکل بوده و به نظر می رسد استفاده دو مدل اول هر دو روش طراحی در آموزش کاربرد بیشتری داشته باشد، بگونه ای که زمینه پرورش تفکر انتقادی و تعمیق یافته های دانشجو را فراهم سازد.

با توجه اینکه آموزش های الکترونیک و شیوه های نوین وابسته به آن در کشور ما یک محور نوپا بوده و تحقیقات اندکی در زمینه اثرات مختلف آن در کشورمان و حتی مطالعات خارج از کشور انجام شده است. این تحقیق در صدد است تا ضمن طراحی مناسب آموزش تلفیقی، تاثیرات آن بر جنبه های مختلف روانشناختی دانشجویان از جمله سبک اسناد و مولفه های شخصیتی را مورد بررسی قرار داده و امکان بهره برداری از نتایج آن را جهت محققین کشور جهت دستیابی به آموزش بهتر فراهم سازد.

روش کار:

طراحی آموزشی تلفیقی با در نظر گرفتن اصول استاندارد طراحی آموزشی مرحله ای چون طراحی برنامه آموزشی، ایجاد برنامه آموزشی، اجرای برنامه و سپس فرایند ارزشیابی را در بر می گیرد.

این تحقیق یک مطالعه نیمه تجربی به روش دو گروهی است که در آن از ۴۱ نفر از دانشجویان که واحد بیماری های روانی را در ترم اول ۸۷-۸۸ اتخاذ کرده اند استفاده گردید. دانشجویان به صورت تصادفی به دو بخش تقسیم شده و سپس با دو روش سنتی و ترکیبی مورد آموزش قرار گرفتند. جامعه آماری را کلیه دانشجویان کارشناسی دانشگاه علوم پزشکی جهرم با تعداد تقریبی ۴۰۰ نفر و نمونه مورد پژوهش را دانشجویانی که واحد بیماری های روانی را در ترم جاری اخذ کرده اند به خود اختصاص دادند.

در طراحی آموزشی روش ترکیبی نحوه سازماندهی کلاس درس به منظور تشویق تفکر انتقادی با محوریت ایجاد تعادل بین محتوا و فرایند آموزش، تعادل بین سخنرانی و کنش متقابل، ایجاد بحث در کلاس درس و استفاده از محوریت دانشجو در یادگیری از طریق طراحی تکالیف و پروژه های آموزشی مدنظر قرار گرفته

دانشجویان انجام شد ۹۳/۸ درصد رضایت خود از این نوع آموزش را بیان داشتند. و معتقد بودند که این نوع طراحی آموزشی امکان یادگیری عمیق مطالب درسی توأم با ارتقای دانش مورد نیاز را برای آنان فراهم ساخته (۱۹ نفر)، دسترسی به منابع مورد نیاز را فراهم نموده (۱۵ نفر)، امکان خودآموزی را بیشتر ساخته (۱۲ نفر) و یک روش کاربر پسند میباشد [۱۰].

بررسی اختلاف میانگین آزمون اسناد در گروه آموزش سنتی موید مطلب است که اگر چه میانگین نمره آزمون پس از آموزش تغییر قابل توجهی دارد اما میانگین ها از نظر آماری معنی دار نیست ($P > 0.05$).

بررسی میانگین نمرات در قبل و پس از آموزش نیز مؤید این مطلب است که در موقعیت شکست دانشجویان برخوردار از آموزش سنتی عامل شکست را درونی تر، ناپایدارتر و کلی تر می دانند و در مقوله موفقیت نیز موفقیت خود را بیرونی تر، ناپایدارتر و اختصاصی تر میدانند.

اختلاف میانگین آزمون اسناد در گروه آموزش تلفیقی و در قبل و بعد از آموزش موید این است که تنها در مقوله موفقیت کلی- جزئی از مولفه های آزمون اسناد این ارتباط از نظر آماری معنی دار است. بدین معنی که موفقیت افراد پس از آموزش اختصاصی تر شده و افراد موفقیت خود را موارد خاصی نسبت داده اند (آن را کنترل پذیر میدانند). میانگین $2/27 \pm 0/32$ در برابر $2/77 \pm 0/97$ ، ($T = 2/13$ ، $P = 0/04$) ،

بررسی روند دو موقعیت شکست و پیروزی نیز مؤید این مطلب است که در مقوله شکست دانشجویان برخوردار از آموزش ترکیبی شکست خود را درونی تر، ناپایدارتر و اختصاصی تر دیده و در مقوله موفقیت عامل ایجاد کننده آن را بیرونی تر، ناپایدارتر و اختصاصی تر می بینند.

سایر نتایج نشان میدهد که اگر چه تغییر در میانگین ها در هر دو گروه در شکست درونی - بیرونی (عامل شکست درونی تر)، در شکست پایدار- ناپایدار (منبع شکست پایدارتر)، در شکست کلی- جزئی (منابع شکست کلی تر)، در موفقیت درونی ، بیرونی (عامل موفقیت بیرونی تر)، در موفقیت پایدار- ناپایدارتر) و در موفقیت کلی- جزئی به سمت (جزئی تر و یا اختصاصی شدن) پیش رفته است، اما اختلاف معنی داری در میانگین نمرات آزمون اسناد در دو گروه وجود ندارد (> 0.05) (جدول ۱).

برای پیامد های مثبت و منفی را در ابعاد علیت، ثبات و کلی بودن ارزیابی می کند. شکل اصلی این پرسشنامه که به دنبال الگوی تجدید نظر شده جهت اندازه گیری اسناد های دانشجویان بوسیله سلیگمن و همکاران شناخته شده، ده موقعیت فرضی که در بر گیرنده پنج موقعیت برای ارزیابی اسناد های علی فرد در مورد پیامد های مثبت و منفی (موفقیت و شکست) است را مورد بررسی قرار می دهد. ضریب آلفای کرونباخ بدست آمده برای پیامد های بد درونی ۷۵٪، پیامد های خوب درونی ۷۴٪، پیامد های بد با ثبات ۴۳٪، پیامد خوب با ثبات ۵۶٪، پیامد بد کلی ۷۶٪ می باشد و تحقیقات متعدد نیز نشان داده اند که این ابزار از اعتبار بالایی برخوردار است. بگونه ای که برای کل پرسشنامه اسناد ۰/۷۵ بوده است [۱۷].

آزمون شخصیت نئو ۶۰ سؤالی (این آزمون پنج مقیاس عصیبت، برونگرایی، بازبودن، توافق و وجدانی بودن را مورد بررسی قرار میدهد. این آزمون توسط حق شناس ۱۳۸۵ هنجاریابی شده و ضریب آلفای محاسبه شده برای مقیاس عصیبت ۰/۶۳، برونگرایی ۰/۶۳، بازبودن ۰/۵۰، توافق ۰/۷۵ و وجدانی بودن ۰/۶۰. بدست آمده است [۱۸].

و سپس میزان پیشرفت تحصیلی آنان نیز از طریق مقایسه نمرات دو گروه مورد بررسی قرار گرفت.

از آمار توصیفی چون فراوانی و درصد جهت بررسی نحوه توزیع و پراکندگی داده ها و از آمار تحلیلی نظیر تی زوجی جهت بررسی اختلاف میانگین ها در قبل و پس از آزمون، آزمون تی مستقل جهت مقایسه اختلاف میانگین نمرات در دو گروه آموزش سنتی و ترکیبی و سپس از آنالیز واریانس، و خی دو جهت بررسی تاثیر متغیر های پژوهش بر یکدیگر استفاده گردید.

یافته ها:

در این بررسی از یک کلاس ۴۱ نفره استفاده گردید که ۶ نفر پسر و باقی این افراد را دختران به خود اختصاص داده بودند. ۹۲،۳ درصد دانشجویان مجرد و اکثر این دانشجویان در سنین ۲۰-۲۲ بودند.

در یک تحلیل کیفی که به منظور بررسی میزان رضایت دانشجویان از نوع طراحی و کیفیت آموزش ترکیبی از

جدول ۱: بررسی اختلاف میانگین آزمون اسناد در دو گروه آموزشی

مؤلفه های آزمون اسناد	گروه	میانگین	T-test	سطح معنی داری
شکست پایدار - ناپایدار	ترکیبی	۲/۳۶±۰/۳۷	۰/۶۹	۰/۴۸
	سنتی	۲/۲۷±۰/۳۹		
شکست کلی-جزئی	ترکیبی	۳/۱۰±۰/۳۵	۱/۵۳	۰/۱۳
	سنتی	۲/۸۵±۰/۶۲		
شکست درونی-بیرونی	ترکیبی	۳/۲۰±۰/۵۵	۰/۷۹	۰/۴۲
	سنتی	۳/۰۵±۰/۵۵		
موفقیت درونی - بیرونی	ترکیبی	۲/۲۳±۰/۴۱	۱/۵۶	۰/۱۲
	سنتی	۲/۴۴±۰/۴۷		
موفقیت پایدار-ناپایدار	ترکیبی	۲/۰۷±۰/۴۳	۰/۷۲	۰/۴۷
	سنتی	۲/۱۶±۰/۳۴		
موفقیت کلی-جزئی	ترکیبی	۲/۲۷±۰/۳۲	۰/۸۷	۰/۳۸
	سنتی	۲/۳۷±۰/۳۹		
شکست درونی-بیرونی	ترکیبی	۳/۱۸±۰/۴۱	۰/۲۱	۰/۸۳
	سنتی	۳/۱۶±۰/۳۳		
شکست پایدار-ناپایدار	ترکیبی	۲/۱۹±۰/۵۳	۰/۸۲	۰/۴۰
	سنتی	۲/۵۵±۱/۸۹		
شکست کلی-جزئی	ترکیبی	۲/۹۷±۰/۵۱	۱/۰۲	۰/۳۱
	سنتی	۳/۱۵±۰/۵۵		
موفقیت درونی - بیرونی	ترکیبی	۵/۴۷±۱/۶۴	۰/۹۴	۰/۳۴
	سنتی	۲/۶۴±۰/۵۰		
موفقیت پایدار-ناپایدار	ترکیبی	۲/۲۳±۰/۴۶	۰/۲۶	۰/۷۹
	سنتی	۲/۲۷±۰/۶۳		
موفقیت کلی-جزئی	ترکیبی	۲/۷۷±۰/۹۷	۱/۴۶	۰/۱۶

قبل

بعد

نمرات پایانی دانشجویان دو گروه آموزشی می تواند متاثر از تغییر در سبک اسناد دانشجو در مولفه های درونی و یا بیرونی بودن اسناد شکست باشد. (جدول ۲).

در بررسی تعامل بین شیوه اسناد دانشجویان و نوع آموزش از طریق آزمون آنالیز واریانس چند گانه مشخص گردید که بین نوع آموزش، و سبک اسناد در مولفه شکست درونی - بیرونی ارتباط معنی داری وجود دارد. بدین معنی که اختلاف میانگین

جدول ۲: بررسی تعامل آموزش، پیشرفت تحصیلی و سبک اسناد در دو گروه آموزشی

P	F	مجدور میانگین ها	درجه آزادی	میانگین	منبع	مولفه های اسناد	متغیر وابسته نمرات پیشرفت تحصیلی
۰/۱۵	۲/۲۰	۵/۶۶	۱	۵/۶۶	گروه	شکست درونی بیرونی	
۰/۰۴	۲/۵۱	۴۵/۲۵	۷	۶/۴۶	تعامل گروه و مولفه		
۰/۰۶	۳/۶۴	۱۴/۱۵	۱	۱۴/۱۵	گروه	شکست پایدار ناپایدار	
۱/۲۷	۱/۳۵	۲۶/۲۳	۵	۵/۲۴	تعامل گروه و مولفه		
۰/۰۵	۴/۲۷	۱۳/۷۵	۱	۱۳/۷۵	گروه	شکست کلی جزئی	
۱/۳۰	۱/۲۹	۳۳/۵۰	۸	۴/۱۸	تعامل گروه و مولفه		
۰/۱۲	۲/۵۱	۱۱/۶۷	۱	۱۱/۶۷	گروه	موفقیت درونی بیرونی	
۱/۵۳	۱/۸۳	۱۹/۴۰	۵	۳/۸۸	تعامل گروه و مولفه		
۰/۱۲	۲/۶۱	۷/۹۲	۱	۷/۹۲	گروه	موفقیت پایدار ناپایدار	
۱/۱۰	۲	۳۶/۴۸	۶	۶/۰۸	تعامل گروه و مولفه		
۱/۰۰۴	۱۰/۵۲	۳۲/۲۸	۱	۳۲/۲۸	گروه	موفقیت کلی - جزئی	
۱/۱۰	۲/۰۹	۳۲/۱۳	۵	۶/۴۲	تعامل گروه و مولفه		

آموزش وجود دارد.
میانگین نمره مولفه مذکور در آموزش سنتی $4/44 \pm 27/60$ و
در آموزش تلفیقی $4/07 \pm 23/70$ کمتر از آموزش سنتی
است (جدول ۳).

در بررسی اهداف دیگر پژوهش مبنی بر تاثیر آموزش بر
مولفه های شخصیت و مقایسه آن در دو گروه بررسی اختلاف
میانگین آزمون شخصیت نئو در دو گروه نشان داد که اختلاف
معنی داری در میانگین نمرات در معیار عصبيت قبل و پس از

جدول ۳: بررسی اختلاف میانگین آزمون شخصیت در دو گروه آموزشی پس از آموزش

P	T	بعد از آموزش		گروه مؤلفه های شخصیت
		آموزش سنتی	آموزش ترکیبی	
۰/۰۰۶	۰/۸۹	۲۷/۶۰±۴/۴۴	۲۳/۷۰±۴/۰۷	عصبیت
۰/۱۹	۰/۱۷	۲۳/۶۳±۴/۹۳	۲۱/۸۵±۳/۴۶	برون گرایی
۰/۱۴	۰/۶۸	۱۸/۸۳±۳/۸۳	۱۶/۹۴±۳/۸۹	بازبودن
۰/۸۹	۰/۵۸	۲۳±۴/۷۳	۲۲/۸۰±۴/۶۶	توافق
۰/۵۸	۰/۷	۱۳/۳۶±۳/۰۹	۱۳/۹۵±۳/۵۱	وجدانی بودن

در بررسی تعامل بین آموزش، و مولفه های آزمون شخصیت بر اساس آزمون آنالیز واریانس چند گانه نیز مشخص گردید، اختلاف نمره پیشرفت تحصیلی دانشجویان از آموزش بر مولفه هایی چون گشادگی و وجدانی بودن تاثیر می گذارد (جدول ۴).

جدول ۴: بررسی ارتباط بین نوع آموزش، نمره پیشرفت تحصیلی و مولفه های شخصیتی نتو در دو گروه آموزشی

P	F	مجذور میانگین	درجه زادی	میانگین	منبع	مولفه های شخصیتی	متغیر وابسته نمرات پیشرفت تحصیلی
۰/۰۸	۳/۳۸	۱۳/۰۴	۱	۱۳/۰۴	گروه	عصبیت	
۰/۲۵	۱/۴۶	۲۸/۱۶	۵	۵/۶۳	تعامل گروه و مولفه	عصبیت	
۰/۰۲	۵/۹۰	۱۹/۷۸	۱	۱۹/۷۸	گروه	برون گرایی	
۰/۸۲	/۳۷	۵/۰۰۵	۴	۱/۲۵	تعامل گروه و مولفه	برون گرایی	
۰/۰۰۶	۱۰/۱۷	۳۴/۳۸	۱	۳۴/۳۸	گروه	گشادگی	
۰/۰۰۳	۵/۱۸	۵۶/۴۸	۷	۸/۰۷	تعامل گروه و مولفه	گشادگی	
۰/۰۰۱	۱۷/۳۱	۴۹/۱۵	۱	۴۹/۱۵	گروه	توافق	
۰/۱۱	۲/۰۱	۵۱/۴۱	۹	۵/۷۱	تعامل گروه و مولفه	توافق	
۰/۰۲	۱۳/۳۲	۴۰/۶۹	۱	۴۰/۶۹	گروه	وجدانی بودن	
۰/۰۴	۱/۰۳	۲۲/۱۸	۷	۳/۱۷	تعامل گروه و مولفه	وجدانی بودن	

بین شیوه های مقابله وسبک اسنادی دانشجویان تیزهوش و عادی رابطه وجود دارد [۲۷].

و اینکه دانش آموزان تیز هوش در موقعیت شکست، سبک اسناد کلی دارند [۲۶].

بعضی از تحقیقات نیز بدین نکته اشاره کرده اند که افرادی که دارای منبع درونی، ناپایدار و کنترل پذیر هستند بهترین اسناد را در توجیه علل و حوادث بکار می گیرند [۲۷]. و در آخر شوارتز و همکاران (Schwartz, et al) سبک اسناد را با متغیرهای مرتبط با کارکرد شناختی مرتبط میدانند [۲۸].

در تحقیق حاضر تاثیر آموزش بر شیوه اسناد دانشجویان معرف این مسئله است که دانشجویان پس از آموزش شکست خود را درونی تر و کنترل پذیر تر دانسته و آموزش ترکیبی تاثیر قابل توجهی بر این مقوله داشته است. تحقیقات فوق نیز موید تاثیر عوامل فوق الذکر بر اسناد دانشجویان در موقعیت های موفقیت و شکست و تاثیرات بالقوه آن بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان است.

عدم اختلاف معنی دار بین دانشجویان آموزش گرفته از طریق دو سبک آموزش و عدم ارتباط آن با پیشرفت تحصیلی دانشجویان در تحقیق موسوی مورد تایید قرار گرفت [۲۹]. در حالی که شیخ الاسلامی سبک اسناد را مهمترین فاکتور پیش بینی کننده پیشرفت تحصیلی دانش آموزان میدانند [۲۳].

نتایج تحقیق معرف این مسئله است که در هر دو گروه، ناپایداری و اختصاصی دانستن پیروزی و شکست معرف تلاش و کوشش برای کسب پیروزی های بیشتر و کاهش شکست در موقعیت ها است و اختصاصی دانستن و کنترل پذیری آن به شناخت علل ایجاد کننده و شناخت کافی عامل کمک کرده و زمینه را برای موفقیت ها در سطوح بالاتری فراهم خواهد کرد.

دانشجویان دو گروه شکست های خود را را درونی تر (عامل ایجاد کننده خود فرد) و پیروزی ها را بیرونی تر (شانس و سرنوشت و سایر عوامل) دانسته اند.

نتایج تحقیق حاضر با بعضی از تحقیقات بیان شده همخوانی دارد بگونه ای که بسیاری از تحقیقات برجسته درونی شدن سبک اسناد و نقش آن در ارتقای پیشرفت تحصیلی دانشجویان تاکید می ورزند. در تحقیق حاضر نقش درونی دانستن زمینه شکست از عواملی است که در پیشرفت تحصیلی دانشجویان موثر بوده است. درونی بودن و کنترل پذیری عوامل اسنادی از دیدگاه محقق میتواند زمینه شناخت کافی از فاکتورهای مختلف را فراهم ساخته و به کسب پیروزی های بیشتر و کاهش عوامل آسیب زا در دانشجویان کمک کند.

بنابراین آموزش ترکیبی بر شیوه وسبک اسناد دانشجویان نیز تاثیر دارد بگونه ای که عامل شکست را درونی تر (internal) کنترل پذیرتر می کند.

در ارتباط با تاثیر آموزش بر نمره پیشرفت تحصیلی دانشجویان، بررسی اختلاف میانگین نمره نهایی دانشجو در دو گروه آموزش سنتی ۱۳/۸۸ و ترکیبی ۱۵/۶۷ نشان داد که اختلاف نمره دو گروه معنی دار بوده ($T = ۳/۰۶$ ، $P = ۰/۰۰۴$) و آموزش تلفیقی تاثیر بیشتری بر ارتقای نمره نهایی دانشجویان دارد.

بحث و نتیجه گیری:

نتایج تحقیق نشان دهنده تاثیر بیشتر آموزش ترکیبی بر نمره پیشرفت تحصیلی دانشجویان است. نتایج تحقیقات متعدد انجام شده موید این مسئله است.

تارادی و همکاران (Taradi, et al)، مانگاست و همکاران (Monguet, et al)، کمبل و همکاران (Campbell, et al)، دلیالیگو و یدیریم (Delialioğlu, Yidirim)، سونگ و همکاران (Sung, et al) [۶]، [۲۲-۱۹].

در رابطه با تاثیر نوع آموزش بر شیوه اسناد و مولفه های شخصیتی نتایج معرف این مطلب است که دانشجویان سنتی در مقوله شکست شیوه اسناد را درونی تر، ناپایدارتر و اختصاصی تر و در مقوله پیروزی آن را بیرونی تر، ناپایدارتر و اختصاصی تر می دانند.

در آموزش ترکیبی دانشجویان مقوله شکست خود را درونی تر، ناپایدارتر و اختصاصی تر و در مقوله موفقیت آن را بیرونی تر، ناپایدارتر و اختصاصی تر می دانند. اختلاف معنی داری در مقوله موفقیت کلی - جزئی در بین دانشجویان وجود داشت بگونه ای که دانشجویان پس از آموزش موفقیت خود را اختصاصی تر و کنترل پذیر تر می دانند.

اختلاف میانگین ها در دو گروه موید عدم اختلاف معنی دار در سبک اسناد دو گروه بوده و آنالیز واریانس نیز در مقوله شکست درونی - بیرونی معنی دار بود.

ارتباطی بین سبک اسناد دانشجویان دختر و پسر مشاهده نشد. بعضی تحقیقات به ارتباط بین کانون مهار درونی و پیشرفت تحصیلی اشاره کرده اند [۲۳].

سلیمانی نژاد در بررسی رابطه سبک اسناد با پیشرفت تحصیلی نشان داد که بین مقوله شکست درونی - بیرونی و پیشرفت تحصیلی ارتباط معنی داری وجود دارد اما بین دختر و پسر این ارتباط معنی دار نبود [۲۴].

کورمن (Korman) اسناد علل به عامل درونی ناپایدار و کنترل پذیر (تلاش و کوشش) را بهترین شیوه اسناد به منظور ایجاد انتظار مثبت و پیش بینی موفق از عملکرد بعدی فرد می داند [۲۵] و بعضی از تحقیقات نیز به مقایسه سبک اسناد در دو گروه از دانشجویان موفق و غیر موفق پرداخته اند. دانشجویان موفق از شیوه های اسناد درونی و گروه دوم در توجیه عملکرد خود از اسناد علی بیرونی بهره میبرند [۲۶].

می توان با پیشرفت تحصیلی دانشجویان مرتبط دانست. بگو نه ای که عوامل فوق میزان ثبات پذیری را در دانشجویان تقویت مینماید [۳۳].

همچنین افزایش خود اتکایی و نظم پذیری از مولفه های وجدانی بودن را که توجیه کننده ارتقای نمره پیشرفت تحصیلی در دانشجویان برخوردار از آموزش ترکیبی است را میتوان با انعطاف پذیری، افزایش سهم دانشجو در امر یادگیری خود، خودآموزی از منابع وسیع الکترونیک و تعهد و مسئولیت پذیری دانشجو در رابطه با مبانی یادگیری خود توجیه نمود و گشادگی و باز بودن نیز با عواملی چون یادگیری مشارکتی، یادگیری گروهی و افزایش تعامل و ارتباط دانشجویان با یکدیگر و استفاده از فناوری آموزشی چون یادگیری الکترونیک مرتبط دانست.

با عنایت به نتایج بدست آمده و نظر به نو بودن شیوه های تدریس الکترونیکی در کشورمان، همچنین با توجه به محدودیت بسترهای الکترونیک و عدم آمادگی دانشجویان جهت بکارگیری این شیوه تدریس در آموزش که از محدودیت های پژوهش حاضر می باشد، به نظر میرسد که می بایست ضمن ارائه کارگاه های آموزشی جهت اساتید و ارتقای اطلاعات و دانش آنان با بهره گیری از مزایای آموزش های الکترونیک و تلفیق آن با شیوه های سنتی، زمینه را جهت استفاده بیشتر از آموزش های مذکور را فراهم نموده و با تحقیق بیشتر بر جنبه های ناشناخته و پرداختن بر جنبه های آسیب شناختی شیوه های آموزشی نوین در جهت استفاده مطلوب و کارآمد این شیوه ها بکوشیم. همچنین به محققین کشور پیشنهاد میگردد که ضمن تحقیق بر سایر جنبه های آن، تلفیقی از شیوه های فعال را در کنار شیوه های زنده آموزش الکترونیکی استفاده نموده و تاثیرات آن بر یادگیری دانشجو را با شیوه های غیر زنده مورد مقایسه قرار دهند.

نتیجه گیری نهایی: با توجه به نتایج تحقیق و بررسی تاثیرات آموزش تلفیقی بر جنبه های روانشناختی دانشجویان، پیشنهاد می گردد که این نوع آموزش در تدریس دروس علوم پزشکی مورد استفا ه قرار گیرد.

تشکر و قدردانی: از کلیه دانشجویانی که در طرح پژوهشی فوق مشارکت فعال داشته و از همکاران گروه امار که در طراحی و آنالیز تحقیق اینجانب را یاری نمودند کمال تشکر و قدردانی را دارد.

با اشراف بر این امر دانشجویان ضمن پی بردن به عامل شکست، قادر به رفع علل ایجاد کننده آن خواهند بود.

در ارتباط با هدف بعدی پژوهش که بررسی تاثیر آموزش بر مولفه های شخصیتی معرف این نکته است که ضریب توافق و وجدانی بودن در آموزش ترکیبی و برون گرایی، باز بودن و معیار عصبيت در آموزش سنتی بالاتر بوده است. در بررسی اختلاف میانگین نمره در دو گروه نیز اختلاف در نمره عصبيت مشاهده گردید. بگونه ای که نمره عصبيت در آموزش سنتی بالاتر از آموزش ترکیبی بود و نتایج آزمون آنالیز واریانس نیز مشخص کرد که اختلاف نمره دو گروه میتواند از تاثیر آموزش بر مولفه های شخصیتی چون باز و گشاده بودن و وجدانی بودن باشد.

تحقیقات مختلف در تأیید این مسئله به ارتباط بین عوامل شخصیتی و آموزش اشاره کرده اند از جمله تحقیق ویلسون (Wilson) در بررسی ارتباط ویژگی های شخصیتی، خودکارایی و حساسیت به استرس ها در پیش بینی عملکرد علمی پرستاران از طریق رگرسیون لجستیک چند گانه نشان داد که خود کارایی و وجدانی بودن مهمترین ویژگی در پیش بینی عملکرد شغلی افراد است [۳۰].

پیشرفت تحصیلی با برون گرایی، مقبولیت و وجدانی بودن ارتباط مثبت دارد و با نوروگرایی همبستگی منفی دارد [۳۱].

باز و گشاده بودن و برون گرایی از طریق سبک تفکر کلی و آزاد و وجدانی بودن از طریق سبک تفکر قانونی دارای اثرات مثبت و معناداری بر پیشرفت تحصیلی هستند [۳۲].

پیشرفت تحصیلی و نگرش فرد نسبت به خودش رابطه مستقیمی وجود دارد بگونه ای که هر قدر فرد احساس و نگرش مثبتی نسبت به خودش داشته باشد، موفقیت بیشتری در امور تحصیلی از خود نشان می دهد

نیکوبین در مورد رابطه بین نورو تیک و ثبات شخصیت با پیشرفت تحصیلی نشان دادند که ارتباط معنی داری بین این موارد وجود ندارد. اما در تحقیق حاضر اختلاف میانگین نمرات آزمون نئو موید اختلاف معنی دار بین نمره عصبيت در دو گروه است که در آموزش سنتی از میانگین بالاتری برخوردار است. محقق در توجیه این مطلب، معتقد است که درگیری دانشجو در امر یادگیری خود و افزایش سهم وی در این امر با ایجاد نگرش مثبت نسبت به خود به طبع احساس کارایی و رضایت مندی را

Reference:

منابع:

1. Shariatmadari A. Educational psychology. Tehran: Amirkabir Pub; 2003. (Persian)
2. Mayers C .Teaching students to think critically. Trans. Khodayar Abili. Tehran: Samt Pub; 1997: 35-42. (Persian)
3. Johnson EB. Contextual Teaching and learning: what it is and why its here to stay. United Kingdom: Corwin press; 2002.
4. Shbani H, Instructional skills, method and technique of teaching. Tehran: Samt Pub; 2001: 61-79. (Persian)
5. Johnson E. Contextual teaching and learning: what it is and why its here to stay, United Kingdom: Corwin Press; 2002: 212.
6. Mohammad Khani M. Blended learning. Tadbir; 2006; 179. (Persian)
7. Valitan P. Designing a blended learning solution. 2002. Cited May 13, 2008. Available from: <http://www.learningcircuits.com/2002/aug2002/Valiathan.html>
8. Hoic BN, Mornar V, Boticki IA. Blended learning approach to course design and implementation. Lee Transact Edu 2009; 52(1): 19-30.
9. Retrouvey JM, Finkelstein AB. Blended learning in orthodontic diagnosis: An interactive approach. J Can Dent Assoc 2008; 74(7): 645-649.
10. Dantas AM, Kemm RE. A blended approach to active learning in a physiology laboratory-based subject facilitated by an e-Learning. Adv Physiol Edu 2008; 32(1): 65-75.
11. Sung YH, Kwon IG, Ryu E. Blended learning on medication administration for new nurses: Integration of e-learning and face-to-face instruction in the classroom. Nurs Edu Today 2008; 28(8): 943-952.
12. Alvarez S. Blended learning solutions. In Hoffman B (ed), Encyclopedia of educational technology. Accessed April 3, 2009, Available from: <http://www.etc.edu.cn/eet/eet/>
13. Falconer I, Little JA. Designing for blended learning, sharing and reuse. J Further High Edu 2007; 31(1): 41-52.
14. Cynthia BL, Joellyn P, Charles MR. Instructional design strategies and tactics. Trans. Hashem Fardanesh. Tehran: Samt Pub; 2006: 25-30, 32-35. (Persian)
15. Romiszowski AJ. Designing instructional systems, decision making in course planning and curriculum design. Trans. Hashem Fardanesh; 2001, 60-71, 232-270. (Persian)
16. Kay BE. Key Steps to Implementing a successful blended Learning Strategy. J Industr Commercial Train 2006; 38(3): 156-163
17. Abolghasemi A, Narimani M. Psychological test. 1st ed. Tehran: Bagherezvan Pub; 2006: 289-296.
18. Haghshenas H. Five factor model of personality. 1st ed. Shiraz: Shiraz Univ Med Sci Pub; 2006: 139-143, 127-132. (Persian)
19. Taradi SK, Taradi M, Radic K, et al. Blending problem-based learning with web technology positively impacts student learning outcomes in acid-base physiology. Adv Physiol Edu 2005; 29(1): 35-39.
20. Monguet JM, Fabregas JJ, Delgado D. Effect of blended learning on student's motivation and learning performance. Interciencia 2006; 31(3): 190-196.
21. Campbell M, Gibson W, Hall A. Online vs. face-to-face discussion in a web-based research methods course for postgraduate nursing students: a quasi-experimental study. Inter J Nurs Stud 2008; 45(5): 750-759.
22. Delialioglu O, Yidirim Z. Design and development of a technology enhanced hybrid instruction based on MOLTA model: its effectiveness in comparison to traditional instruction. Comput Edu 2009; 51(1): 474-483.
23. Sheikholeslam R. The relationship between center of control, intelligence, sex and family background in high school students. Msc Dissertation. Shiraz: Shiraz Univ; 1999. (Persian)
24. Soleimanejad, N. The relation between attribution style and academic achievement in grade 3 high school student. Tehran University. School of psychology. 2003. Accessed May 18 2008. Available from: www.magiran.com/http://www.learningcircuits.org/2002/aug2002/valiathan.html
- 25- Korman LL. Organizational behavior, Englewood Cliffs Chet M. Teaching students to think critically .Trans. Khodayar Abili. Tehran: Samt Pub; 1977.
26. Arkin RM, Koldit KK. Attribution of the test anxious student self –assessment in the classroom. Personality Soc Psych Bull 1993; 9: 208-217.
27. Motamedi S, Afroz G. Attribution style and mental health in Gifted versus normal students. Iran Psychiat Clin Psychol J 2007; 181: 173-5.
28. Schwartz JA, Kaslow NJ, Seeley J, et al.

Psychological, cognitive and interpersonal correlates of attributional change in adolescent. *J Clin Child Psychol* 2000; 29: 188-198.

29. Mosavi V. The relationship between attribution style and selfesteem. *Psychol Edu* 2004; 6: 152.

30. Wilson SN. Personality traits, self efficacy of job performance and susceptibility to stress as predictors of academic performance of nurse education program. Accessed Apr 2008. Available from: <http://ProQuest.Umi.compagelink> 2009.page:AAT334454

31. Atapour S, Baghban M. The study of the

relationship of academic achievement of guidance school boys and girls of isfahan with their family and personality features.

Accessed March 2008. Available from: morg/new-page-94.ht. <http://trc.isfedu>

32. Atashafroz B, pakdaman S, Askari A. The relationship between personality type and academic achievement. *Iran J Psycho* 2008; 16.

33. Nikobin M. The relationships between neuroticism, personality consistency and academic achievement in high school student. [BA Dissertation]. Tabriz: Inservice education: Tabriz Univ. 2006. (Persian)

A blended educational program and its psychological effects on the students

Mosalanejad L* ¹, Alipor A², Zandi B³, Zare H², Shobeiri SM⁴

1. Dept. of Nursing, Faculty of Nursing and Paramedicine, Jahrom University of Medical Sciences, Jahrom, Iran
2. Dept. of Psychology, Payamnoor University, Tehran, Iran.
3. Dept. of Educational Curriculum Development, Payamnoor University, Tehran, Iran
4. Dept. of Educational Planning and Environmental Health, Payamnoor University, Tehran, Iran

Journal of Jahrom University of Medical Sciences Vol. 8, No.1, Spring 2010

Abstract:

Introduction:

Blended learning is a mixture of various learning strategies and delivery methods to optimize the learning experience of the user. The objective of this study was to assess the psychiatric effect of the program on the students' personality aspect.

Material and Methods:

A comparative study was conducted amongst 41 first year nursing students of Jahrom University of Medical Sciences who had participated in the course of mental diseases in 2008–2009. The students were randomly divided into two groups of face to face (classical) and blended educational method. The data were collected by Attribution Measurement Test and five big personality inventories (60-question Neo-Personality Test). The data were analyzed using T-test, Chi-square and Multiple Analysis of Variance (Manova Test).

Results:

In the survey of the interaction between attribution pattern and kind of teaching, it was determined that there was a significant relationship between the type of teaching and the factor of internal –external unfavorable event ($P = 0/04$).

It was revealed that, there was a significant relationship between the type of teaching and personality factors including, openness to experience ($P=0/03$) and conscientiousness ($P=0/04$).

Conclusion:

The use of blended educational method is recommended for teaching in medical and para-medical sciences.

Keywords:

Attribution Style, Personality, Blended learning, Academic Achievement